

## References

1. Senchenko N. I., Gastinshikov V. G. (2008). *Enciklopediya tajnyh obshestv*. Kiev: Kniga Rodu, p. 87.
2. Fischer P. (1988). *Behind the Lodge Door*. Published by Shield Publishing, Inc., Washington D. C.
3. Robertson P. (1991). *The New World Order*. USA: Word Publishing.
4. *Nacionalnaya bezopasnost i geopolitika Rossii*. (2003), 9, p. 22.
5. Byukenen P. Dzh. (2004). *Smert Zapada*. Moskva: OOO "Izdatelstvo AST".
6. Kuzmich A. (1990). Rossiya i rynok (v svete sovetskogo i mezhdunarodnogo prava). *Voskresene*, 4.
7. Medouz D. H., Medouz D. L., Randers J., Berens Sh. (1991). *Predely rosta. 2-e izd.* Moskva: MGU.
8. Medouz D. H., Medouz D. L., Randers J. (1994). *Za predelami rosta*. Moskva: Izd. gruppa "Progress", "Pangeya", p. 27.
9. Panarin A. S. (2003). *Strategicheskaya nestabilnost v XXI veke*. Moskva: Algoritm, pp. 361—362.
10. Rormozer G. (1996). *Krizis liberalizma*. Moskva: RAN, Institut filosofiyi, p. 147, 187.

Надійшла до редакції 4 лютого 2020 року

УДК 378.4.093.5:001:002.1(477)(045)  
DOI: 10.36273/2076-9555.2020.1(282).23-28

**Оксана Матвієнко,**

доктор педагогічних наук, кандидат технічних наук, професор  
кафедри документознавства та інформаційно-аналітичної діяльності КНУКіМ,  
e-mail: oxtmix2017@gmail.com  
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5772-848X>

**Михайло Цивін,**

кандидат технічних наук, доцент, професор кафедри  
архітектурного проектування Інституту дизайну, архітектури та журналістики,  
e-mail: tsyvin2012@gmail.com  
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0312-5805>

## Науково-педагогічні школи в документознавчій освіті: сучасні особливості формування й розвитку

У статті розглянуто особливості формування науково-педагогічних шкіл (НПШ) у документознавчій освіті на сучасному етапі. Визначено принцип єдності наукової та навчальної діяльності кафедр як основу формування науково-педагогічних шкіл у науковому та педагогічному середовищі вищої школи.

Обґрунтовано актуальність дослідження особливостей становлення та розвитку документознавчих науково-педагогічних шкіл за спеціальністю "Інформаційна, бібліотечна та архівна справа", що започатковуються в умовах пропозицій освітніх послуг закладами вищої освіти (ЗВО) (у тому числі й технічного спрямування), де цей фах не входить до традиційного предметного поля підготовки фахівців.

Проаналізовано сучасні підходи до розуміння поняття "науково-педагогічна школа", наголошено на неактуальності окремих параметрів її ідентифікації.

Виявлено особливості формування та розвитку науково-педагогічних шкіл у документознавчій освіті, зокрема зауважено про наявність дихотомії наукових інтересів лідера й членів потенційної науково-педагогічної школи під час її започаткування; суперечності в принципах діяльності лідера науково-освітньої школи, відповідно до яких він має прогнозувати та проєктувати модель фахівця за спеціальністю, пропонуючи навчальний план та освітню програму університетської підготовки як представник іншої галузі знань; відсутність атмосфери наукового дискурсу з предметного поля документознавства на кафедрах, що є потенційними фундаторами науково-педагогічних шкіл із документознавчої освіти у власних закладах вищої освіти.

Наголошено на доцільності впровадження у ЗВО технічного спрямування освітньої програми "Інженер з науково-технічної інформації".

Окреслено параметри ідентифікації та чинники розвитку науково-педагогічної школи у закладі вищої освіти.

**Ключові слова:** науково-педагогічна школа; документознавча освіта; непрофільна освіта

**Постановка проблеми.** У 70-х рр. ХХ ст. український учений-педагог І. Кобиляцький, обґрунтовуючи специфіку педагогіки вищої освіти, сформулював низку принципів навчання, поміж яких виокремимо єдність наукової та навчальної діяльності вченого-викладача як невід'ємну рису навчального процесу й важливу передумову ефективної підготовки творчого фахівця (або єдність наукової та навчальної діяльності кафедр) [4]. Зазначимо, що цей принцип не втратив актуальності й нині, став хрестоматійним і репрезентований у підручниках із педагогіки вищої освіти як один з основоположних; його реалізація перебуває в центрі уваги МОН і керівництва університетів.

Принцип єдності наукової й навчальної діяльності кафедр є рушійною силою формування науково-

педагогічних шкіл як природного феномену розвитку академічного й педагогічного середовища вищої школи.

Наявність та "якість" науково-педагогічної школи в закладі вищої освіти є не тільки складником його формального та неформального рейтингу, а й насамперед запорукою високої якості підготовки сучасного фахівця.

Потреба виявлення наявності та ознак науково-педагогічних шкіл у ЗВО пов'язана з конкуренцією між університетами на освітньому ринку та активним ліцензуванням нових спеціальностей, що не перебувають в основному полі їхньої діяльності. Зміщення акцентів у розумінні навчальної програми підготовки фахівця з її освітньо-соціального значення та педагогічної сутності до розгляду як освітньої послуги й

продукту в його маркетинговому, фінансовому, управлінському вимірах, потребує уваги до якості освітніх послуг.

Обґрунтованою є актуальність визначення сутнісних критеріїв науково-педагогічних шкіл в аспекті формування моделі фахівця, прогностичних досліджень її розвитку та змісту освіти за спеціальностями. Ці практичні аспекти зумовлені й оновленням Переліку галузей знань, що містить нові спеціальності, у тому числі й утворені завдяки об'єднанню кількох професій.

У пропонованій статті локалізуємо увагу на розгляді особливостей формування й розвитку документознавчих науково-педагогічних шкіл за спеціальністю "Інформаційна, бібліотечна та архівна справа", що формуються в умовах пропозицій освітніх послуг ЗВО за спеціальностями, котрі не входять до їх традиційного предметного поля підготовки фахівців.

**Аналіз попередніх досліджень і публікацій.** Феномен науково-педагогічної школи, її особливостей, характеристик і критеріїв визначення нині знаходить власну дослідницьку нішу.

Вітчизняні науковці здійснюють спроби ідентифікувати поняття "науково-педагогічна школа". Зокрема, у статті О. Гнізділової подано таку дефініцію: "Науково-педагогічна школа — неформальне інтелектуальне об'єднання декількох поколінь педагогів-науковців, що характеризується суттєвими тематично спільними науковими доробками як лідера, так і членів наукової школи, які є викладачами вищих педагогічних навчальних закладів і здійснюють науково-предметну підготовку спеціалістів і кадрів вищої кваліфікації за програмами вузівської й післявузівської професійної освіти, активно впроваджують результати власних фундаментальних і прикладних досліджень у навчально-виховний процес і в педагогічну практику" [2].

У статті М. Хорунжого [9] наведено міркування щодо науково-педагогічної школи як інтелектуального потенціалу сучасного університету: "...Науково-педагогічна школа університету може характеризуватись як той інтелектуальний потенціал кафедри, який своїми науковими напрацюваннями у науковій діяльності та здобутками у навчально-виховній роботі домігся визнання суспільством і залишається флагманом для всіх інших навчальних закладів у тій чи іншій сфері знань". Дослідник наголошує, що "науково-педагогічна школа — це обов'язковий елемент оцінки університетів загалом" [там само, с. 21].

Поміж основних тез щодо діяльності та атрибутів НПШ, поданих М. Хорунжим, виокремимо такі:

— фундатор науково-педагогічної школи висуває оригінальні ідеї та педагогічні методики викладання дисциплін кафедри, що забезпечує поштовх до її подальшого розвитку в царині інновацій у науковій та педагогічній діяльності;

— основу науково-педагогічної школи може становити винятково університетська кафедра, а в умовах викладання багатьох наукових дисциплін в її складі може бути сформовано кілька науково-педагогічних шкіл;

— сучасні науково-педагогічні школи мають гарантувати повне навчально-методичне забезпечення дисциплін підручниками та посібниками; спрямову-

вати освітній процес на розвиток студента завдяки проблемності завдань, опануванню новітніх методів досліджень і самореалізації в царині дисциплін, що формують його фахову підготовку.

Загалом погоджуючись із запропонованими визначеннями та окресленими параметрами науково-педагогічної школи, висловимо, однак, певні міркування.

**Виклад основного матеріалу дослідження.** У визначенні, запропонованому О. Гнізділовою, наголошено на "неформальності" інтелектуального об'єднання викладачів, які здійснюють науково-предметну підготовку фахівців за програмами вищої освіти. Звернімо увагу, що об'єднання педагогів, потрактоване дослідницею як неформальне, традиційно відбувається в межах "формального" структурного підрозділу — у складі кафедри, котра впроваджує результати фундаментальних і прикладних досліджень у педагогічну практику підготовки фахівців із конкретних спеціальностей і здійснює розроблення та реалізацію освітніх програм. Водночас зауважимо, що адаптація вищої освіти до змін може передбачати й інші форми підготовки — спільні програми, котрі створюють кілька ЗВО, розроблення міждисциплінарних освітніх програм і програм на кшталт *liberal arts*, залучення практиків до викладання у вищій школі [1] чи розвиток ідей управління освітніми програмами з позиції проєктного менеджменту [6]. Новітні напрями реалізації потребуватимуть виявлення специфічних характеристик і пропозицій інших методик з урахуванням інноваційного характеру форматів взаємодії.

Вважаємо, що *сутнісною ознакою науково-педагогічної школи є створення нового науково-педагогічного й методичного знання у сфері підготовки фахівців певного напрямку та рівня кваліфікації для системної реалізації в освітньо-виховному процесі.*

Недоцільно визнавати показником науково-педагогічної школи об'єднання кількох поколінь науковців [2; 9], особливо із тематично спільними науковими доробками. Тематично спільний доробок, на наш погляд, насамперед має бути в галузі *науково-педагогічного супроводу навчального процесу підготовки фахівців за спеціальністю* чи напрямку підготовки, відносно якого формується науково-педагогічна школа. Аналізуючи таку характеристику, як *наявність кількох поколінь науковців*, зазначимо, що в соціально-економічному контексті виразна складність її прийняття в сучасних умовах мобільності професійних ресурсів вищої школи, а також через структурні трансформації ЗВО.

Окремого тлумачення потребує така характеристика науково-педагогічної школи, як наявність **лідера**.

Зауважимо, що подальша аргументація стосується впровадження *нових спеціальностей* в університетах, а також *освітніх програм підготовки фахівців у "непрофільних" ЗВО*, однак аргументи й міркування щодо проблем діяльності лідера науково-педагогічної школи можуть поширюватися на значну кількість організаційно-освітніх ситуацій, котрі виникають у діяльності закладу вищої освіти.

Очевидно, що лідером має бути авторитетний учений, науковий інтерес якого перебуває в межах галузі знань і спеціальності, за якою здійснюється під-

готовка студентів. Звертаючись до реалій освітньої діяльності, зокрема до ліцензування й акредитації гуманітарних спеціальностей у технічних закладах вищої освіти (як це відбулося зі спеціальністю 029 "Інформаційна, бібліотечна та архівна справа"), констатуємо, що доволі часто завідувачами кафедр — потенційними лідерами науково-педагогічної школи, котру слід сформувати, — є авторитетні вчені, які набули значного педагогічного досвіду, опанували унікальні дослідницькі методики, мають учнів тощо, *однак їхній науковий інтерес і наукові здобутки перебувають в іншій площині знань*.

Про "несформованість" наукового інтересу до нової спеціальності та галузі знань, котрій вона відповідає, свідчать переліки напрямів роботи кафедр, розміщені на сайтах ЗВО<sup>1</sup>. Очевидно, що вони не корелюють із новою ліцензованою спеціальністю й упродовж тривалого періоду не поповнювалися<sup>2</sup> (навіть у процесі освітньої діяльності з підготовки фахівців цього напрямку) науково-дослідною тематикою, релевантною сучасним вимогам.

Приймаючи принципи діяльності лідера науково-освітньої школи, відповідно до яких він має прогнозувати та проєктувати модель фахівця за спеціальністю, пропонуючи навчальний план та освітню програму університетської підготовки, що дають змогу "...висувати оригінальні наукові ідеї та педагогічні підходи до викладання дисциплін кафедри..." [9], як представники іншої галузі знань, визнаємо надзвичайну складність поставленого завдання.

Отже, чи мають бути "жорсткішими" вимоги до наукових здобутків потенційного лідера науково-освітньої школи (зазвичай завідувача випускової кафедри) в контексті реалізації освітньої програми, що підлягає ліцензуванню та акредитації? Чи достатньо керуватися загальним вікі-визначенням, відповідно до якого *"лідер — член групи, всі учасники якої визнають його керівництво, покладаються на нього в прийнятті серйозних рішень і вирішенні важливих проблем"*?

Очевидно, що потенційним лідером науково-педагогічної школи повинен стати науковець відповідної галузі знань, який має уявлення про перспективну модель фахівця й визначатиме напрями розвитку освітньої спеціальності. В іншому разі навчальний план стане еkleктичним утворенням, розробленим відповідно до інтуїтивних уявлень про предметну сферу діяльності та інших суб'єктивних міркувань щодо навчального процесу.

Схожі проблеми дихотомії інтересів можуть актуалізуватися й у педагогів-учених, які згуртувалися навколо лідера для формування науково-педагогічної школи та реалізації освітніх програм нового фахового профілю.

Викладачі, залучені до цього процесу, мають опанувати визначену предметну сферу на відповідному науково-професійному рівні, віднайти власні принципи розроблення інноваційних методик викладан-

ня дисциплін з іншої галузі знань. Постає питання орієнтування у проблемному полі нової галузі, опанування професійного дискурсу як основи розуміння простору діяльності майбутнього фахівця.

Важливою умовою формування науково-педагогічної школи є публікація результатів дослідницьких пошуків її представників у фахових виданнях із нової галузі знань. Проаналізувавши статті у періодиці бібліотечно-інформаційної, документознавчої та архівної проблематики, що перебувають у "зоні ядра" профільних видань відповідно до закону Бредфорда, робимо висновок про критично низьку публікаційну активність педагогів-науковців ЗВО, які поповнили традиційне предметне поле підготовки фахівців за спеціальністю "Інформаційна, бібліотечна та архівна справа".

Окремої уваги потребує аналіз *навчально-методичних результатів діяльності науково-педагогічної школи*. Вимогою до викладання будь-якої дисципліни є наявність її навчально-методичного комплексу (робоча та навчальна програми, набір тестів для діагностування знань тощо). Ці стандартні вимоги реалізують викладачі всіх ЗВО, однак характеризувати "якість" науково-педагогічної школи може наявність таких навчальних матеріалів, як підручники, посібники, курси лекцій, практикуми, що становлять ядро освітнього процесу за спеціальністю й здобули не тільки "формальну" рекомендацію у вигляді грифу міністерства або вченої ради ЗВО, а й "неформальне" визнання у межах освітнього поля, завдяки чому їх рекомендують як джерела для вивчення відповідних дисциплін в інших навчальних закладах.

Сукупність науково-методичного продукту діяльності НППШ (навчальних, методичних матеріалів, наукових публікацій, монографій, дисертацій), а також зафіксоване в посібниках і підручниках науково-педагогічне знання та авторські методики викладання дисциплін, узагальнені в системних дослідженнях (дисертаціях і монографіях) та викладені в наукових статтях міркування щодо розвитку науки, технологій і методик підготовки фахівців за відповідною спеціальністю, становлять *інформаційну модель науково-педагогічної школи* в широкому розумінні — як *соціально-освітнього явища в певній предметній сфері підготовки фахівців*. Ці матеріали в різних аспектах відображають предметне поле діяльності майбутнього фахівця, слугують теоретико-методологічною основою прогнозування та проєктування перспективної моделі його підготовки.

Слід зазначити, що науково-педагогічна школа, що формується на кафедрі університету, є феноменом, розвиток якого визначають не тільки *внутрішні*, а й численні *зовнішні* чинники.

Різноманітність ситуацій, в яких опиняється науково-педагогічна школа впродовж "життєвого циклу" (перехід провідних фахівців до інших закладів освіти, трансформація Переліку галузей знань, за якими здійснюється підготовка фахівців у ЗВО (вилучення чи внесення спеціальностей), структурні перетворення в університетах), дає змогу, з одного боку, проаналізувати динаміку функціонування НППШ в соціально-історичному контексті, з іншого — ускладнює пошук закономірностей її розвитку.

<sup>1</sup> Аналіз сайтів "непрофільних" ЗВО здійснено впродовж 2015—2018 рр.

<sup>2</sup> Спостереження зроблено на основі аналізу вебсторінки кафедри інформаційних систем і технологій навчального закладу технічного спрямування, ліцензованого з підготовки фахівців за спеціальністю "Інформаційна, бібліотечна та архівна справа".

Виразним прикладом зовнішнього впливу на особливості формування документознавчої науково-педагогічної школи є утворення освітньої спеціальності 029 "Інформаційна, бібліотечна та архівна справа" на основі поєднання двох спеціальностей — "Книгознавство, бібліотекознавство і бібліографія" й "Документознавство та інформаційна діяльність", доповненої "архівною справою".

Вітчизняна бібліотечна (як і бібліотекознавча) науково-педагогічна школа традиційно має визнані осередки в Київському національному університеті культури і мистецтв, Харківській державній академії культури, Національній академії керівних кадрів культури і мистецтв, Рівненському державному гуманітарному університеті. Набір студентів на "бібліотечну спеціальність" супроводжувався проблемами, характерними для системи вищої освіти загалом, однак спеціальність мала "цільового абітурієнта", навчальні плани оновлювалися відповідно до розвитку інформаційних технологій та бібліотекознавчої науки, впроваджувалися інноваційні технології освіти, на ринку праці був попит на випускників.

Другий складник нової спеціальності — "Документознавство та інформаційна діяльність" — формувалася в межах бібліотечних факультетів, від 1995 р. офіційно дістав статус самостійної спеціальності, що набула популярності поміж широкого кола абітурієнтів, а відтак посіла провідне місце в програмах технічних ЗВО, котрі отримали відповідні ліцензії й розпочали підготовку документознавців.

Упродовж понад двох десятиліть існування спеціальності "Документознавство та інформаційна діяльність" науково-педагогічні школи документознавчої освіти формували представники документознавчої науки та освітньої практики. Показником розвитку цих шкіл є підручники та посібники, що забезпечують не тільки "ядро", а й контекст документознавчої освіти; було захищено докторські й кандидатські дисертації, опубліковано монографії. Науково-методичний доробок документознавчих НППШ, створених у тих освітніх закладах, де спочатку формувалася спеціальність "Документознавство та інформаційна діяльність" (бібліотечні факультети ЗВО сфери культури), є й нині актуальним і запитаним, зокрема значною кількістю університетів, котрі долучилися до підготовки документознавців у межах новоутвореної спеціальності. Його якісні й кількісні характеристики відображено в науково-допоміжному бібліографічному покажчику "Українське документознавство (1991—2011)" (укл. М. С. Слободяник, О. А. Політова) [8].

Від 2015 р. підготовка документознавців за спеціальністю "Документознавство та інформаційна діяльність" відбувається в межах спеціальності "Інформаційна, бібліотечна та архівна справа". Хоча цей напрям не артикульовано в назві спеціальності (попри наявність професії "документознавець" у Державному класифікаторі професій), на рівні освітніх програм його пропонують численні заклади освіти. До того ж нині в зазначеному переліку переважають ЗВО, де підготовка документознавців не входить до основного предметного поля навчання. Відбулися трансформації

в назвах і штатному складі кафедр документознавства у "традиційних" ЗВО, а "зникнення" документознавчої спеціальності збентежило студентів, які обрали цей фах. Зауважимо, що кафедри "непрофільних" (зокрема, технічних) закладів освіти, здійснюючи підготовку документознавців, не виокремлюють цей напрям у найменуваннях, натомість користуються словосполученням "кафедра інформаційно-аналітичної діяльності" чи узагальнювальними назвами.

Аналіз навчальних планів підготовки документознавців, зокрема в технічних закладах освіти, свідчить про пріоритет *діловодного складника*. У цьому контексті доцільним для технічних закладів освіти й адекватним до основного поля їх предметної діяльності вбачаємо акцент не на підготовці документознавця як фахівця з організаційно-розпорядчої документації, а розвиток освітньої програми підготовки професіонала для підприємств сучасних техніко-технологічних галузей, що в Класифікаторі професій належать до групи "Професіонали в галузі інформації та інформаційні аналітики" (назва фаху 2433.2 "Інженер з науково-технічної інформації" й зорієнтований він на *інформаційне забезпечення системи управління виробничою сферою*).

Характерною особливістю такої діяльності є управління комплексом науково-технічної документації, що утворюється у процесі розроблення науково-дослідної проблеми, конструювання продукту промислового виробництва, технології його виготовлення, проектування об'єкта капітального будівництва [5]. Поміж завдань інженера з науково-технічної інформації — наповнення єдиного інформаційного простору технологічної підготовки виробництва даними про конструкторсько-технологічну документацію, про ресурси, необхідні для виробництва продукції, про результати інженерних аналізів виробів тощо. Теоретико-методологічні основи цього напрямку діяльності, зокрема інформаційне забезпечення виробництва й технологічних процесів, інформаційне забезпечення розроблення нової продукції, перебувають у полі уваги дослідників і трансльовані [3] у навчально-виховний процес підготовки фахівців за спеціальністю "Інформаційна, бібліотечна та архівна справа".

Кваліфікаційні вимоги до підготовки інженера з науково-технічної інформації вкладаються в межі спеціальності "Інформаційна, бібліотечна та архівна справа", містяться в "Довіднику кваліфікаційних характеристик професій працівників", і, окрім управління техніко-технологічними документними ресурсами, охоплюють завдання з маркетингу, пропагування досягнень вітчизняної науки й техніки, бенчмаркінгу, аналізу конкурентного середовища та реклами, тобто містять перелік завдань і обов'язків, притаманних діяльності сучасного інформаційного працівника.

Цікавим є факт започаткування 2016 р. педагогічної спеціальності 015.05 "Професійна освіта (документознавство)" в межах спеціальності 015 "Професійна освіта (за спеціалізаціями)" галузі знань 01 Освіта. Спеціальність "Професійна освіта (документознавство)" спрямована на підготовку фахівців, здатних здійснювати *фахову за спеціалізацією (документознавство)* (виділено авторами. — О. М., М. Ц.) та

освітню діяльність із професійної підготовки кваліфікованих робітників, молодших спеціалістів, бакалаврів. Оскільки декларується підготовка фахівця, який у межах однієї спеціальності одночасно здобуде дві професії — педагога й документознавця (безумовно, що документознавчий складник такої освіти об'єктивно матиме інше наповнення — і за обсягом відведених на вивчення годин, і за змістом, що неминуче буде згорнутий), нагальною є потреба формування нової документознавчої науково-педагогічної школи.

Одним із параметрів, котрий доцільно застосувати до ідентифікації НППШ, є її *самовідтворення з власних студентів* [7]. Ці перспективи безпосередньо пов'язані з атмосферою наукового дискурсу, організацією фахових конференцій, виданням профільних журналів і залученням студентів до наукової роботи.

Брак багатьох із наведених атрибутів наукової атмосфери в "непрофільних" закладах вищої освіти очевидний, судячи з висновку експертної комісії "Про проведення акредитаційної експертизи спеціальності "Інформаційна, бібліотечна та архівна справа" (2017 р.)" у технічному ЗВО, що здійснює підготовку документознавців від 2013 р.<sup>5</sup>. Зосереджуючись на досягненнях університету загалом, історії його виникнення, наявності кафедр, що забезпечують підготовку фахівців у предметній сфері закладу й на інші позитивно поціновані характеристики, комісія фіксує такі факти:

— наявність на випусковій кафедрі з підготовки документознавців аспірантури з механіки деформованого тіла та інформаційних технологій;

— співробітники кафедри захищають дисертації на здобуття ступенів кандидатів технічних та фізико-математичних наук;

— наявність в університеті збірників наукових праць із транспортної, будівельної та гідротехнічної тематики.

Зазначені характеристики охоплюють наукове середовище, що жодною мірою не стосується не лише документознавчої сфери, а й галузі "культура" взагалі. Отже, проблематичним є самовідтворення науково-

педагогічної школи з випускників в умовах "вакууму" в галузі документознавства та документно-інформаційної діяльності.

**Висновки.** Науково-педагогічна школа в сучасному університеті є явищем соціально-освітнього порядку, від формування та розвитку котрого залежить якість підготовки сучасного фахівця як професіонала й творчої особистості.

Численні наявності науково-педагогічної школи на університетській кафедрі, за своїм змістом зазнають суттєвих змін і потребують чіткого формулювання й дотримання відповідних вимог, особливо в контексті пропозицій освітніх послуг закладами вищої освіти за спеціальностями, що не входять до їх традиційного предметного поля підготовки фахівців.

Формування науково-педагогічних шкіл із підготовки документознавців потребує опанування предметного поля документознавства в його базових і проблемних елементах потенційними лідерами та науково-педагогічним складом кафедр, що долучилися до нового напрямку підготовки.

Параметрами ідентифікації та чинниками розвитку науково-педагогічної школи у ЗВО є:

— формування членами педагогічного колективу кафедри нового науково-педагогічного й методичного знання у сфері підготовки фахівців певного напрямку та рівня кваліфікації для системної реалізації в освітньо-виховному процесі;

— створення атмосфери наукового дискурсу в предметному полі підготовки фахівців (організація фахових конференцій, видання профільних видань, залучення студентів до наукової роботи тощо);

— для закладів вищої освіти, в яких відбувається підготовка за спеціальностями, що не входять до їх традиційного предметного поля наявчання, необхідне активне залучення до системи формальних і неформальних фахових наукових комунікацій лідера науково-педагогічної школи та її представників.

#### Список використаної літератури

1. Бахрушин В. Проблеми ліцензування освітньої діяльності у вищій освіті / В. Бахрушин. — Режим доступу: <http://education-ua.org/ua/component/content/article/12-articles/1221-problemi-litsenzuvannya-osvitnoji-diyalnosti-u-vishchij-osviti>. — Назва з екрана (дата звернення 23.03.2019).
2. Гнізділова О. Ідентифікація феномену "науково-педагогічна школа" / О. Гнізділова // Педагогічні науки. — 2014. — Вип. 60. — С. 76—84.
3. Дубова С. Науково-технічна документація: методичні рекомендації до вивчення дисципліни / С. Дубова. — Київ : Центр учбової літератури. — 2017. — 54 с.
4. Кравченко І. Внесок І. І. Кобиляцького в становлення і розвиток педагогіки вищої школи / І. Кравченко. — Режим доступу: [ps.stateuniversity.ks.ua/file/issue\\_74/part\\_1/9.pdf](ps.stateuniversity.ks.ua/file/issue_74/part_1/9.pdf). — Назва з екрана (дата звернення 23.03.2019).
5. Про затвердження Правил роботи архівних установ України : наказ Міністерства юстиції України від 08.04.2013 № 656/5. — Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0584-13>. — Назва з екрана (дата звернення 23.03.2019).
6. Песоцкий Ю. С. Кто должен управлять образовательной программой вуза? (постановка проблемы) / Ю. С. Песоцкий, Н. В. Баранова // Современные проблемы науки и образования. — 2016. — № 5. — Режим доступа: <https://www.science-education.ru/ru/article/view?id=25154>. — Загл. с экрана (дата обращения 23.03.2019).
7. Стеблецький А. Л. Розвиток науково-педагогічної спільності вищого навчального закладу / А. Л. Стеблецький // Педагогічна освіта: Теорія і практика. — 2017. — № 28. — С. 73—78.
8. Українське документознавство (1991—2011) : наук.-допом. бібліогр. покажч. / уклад.: М. С. Слободяник, О. А. Політова ; наук. ред. та авт. вступ. ст. М. С. Слободяник ; М-во культури України, Нац. парлам. б-ка України. — Київ, 2012. — 176 с.
9. Хорунжий М. Науково-педагогічна школа як основа інтелектуального потенціалу університетського закладу / М. Хорунжий. — Режим доступу: [https://uned.kneu.edu.ua/?page\\_id=303](https://uned.kneu.edu.ua/?page_id=303). — Назва з екрана (дата звернення 23.03.2019).

<sup>5</sup> Оприлюднений на сайті ЗВО.

**Oksana Matvienko, Michael Tsyvin**

## **Scientific and pedagogical schools in documentary education: modern features of formation and development**

The article is devoted to revealing of peculiarities of formation of scientific-pedagogical schools in documentary education at the present stage.

The principle of unity of scientific and educational activity of the departments as a basis and driving force of formation of scientific-pedagogical schools (SPS) in the scientific and pedagogical environment of higher education is defined.

The relevance of the study of the peculiarities of formation and development of documentary scientific-pedagogical schools in the specialty "Information, library and archival affairs", which begin in terms of offers of educational services by higher educational institutions (including technical direction), for which this specialty is not included traditional subject area of specialist training.

Modern approaches to understanding the concept of "scientific-pedagogical school" are analyzed, some of its identification parameters are out of date.

The peculiarities of formation and development of scientific-pedagogical schools in documentary education are revealed, in particular, the presence of a dichotomy of scientific interests of the leader and members of a potential scientific-pedagogical school at the beginning of a scientific-pedagogical school of documentary education; contradictions in the model of activity of the leader of a scientific-educational school, according to which he should predict and design a model of a specialist in a specialty, offering a curriculum and educational program of university training being a representative of another branch of knowledge; the absence of an atmosphere of scientific discourse in the subject field of documentary science at the departments that are potential sponsors of scientific-pedagogical schools in documentary education in their university.

Attention is drawn to the expediency in the university of technical direction of the proposal of the educational program "Engineer for scientific and technical information".

Identification parameters and factors of development of scientific-pedagogical school in higher education institution are outlined.

**Keywords:** scientific-pedagogical school; documentary education; non-core education

### References

1. Bahrushin V. (2019). *Problemi licenzuvannya osvitnoyi diyalnosti u vishij osviti*. Available at: <http://education-ua.org/ua/component/content/article/12-articles/1221-problemi-litsenzuvannya-osvitnoji-diyalnosti-u-vishchij-osviti> [Accessed: 23.03.2019].
2. Gnizdilova O. (2014). Identifikaciya fenomenu "naukovo-pedagogichna shkola". *Pedagogichni nauki*, 60, pp. 76—84.
3. Dubova S. (2017). *Naukovo-tehnichna dokumentaciya: metodichni rekomendaciyi do vivchennya disciplini*. Kyiv: Centr uchbovoyi literaturi.
4. Kravchenko I. (2019). *Vnesok I. I. Kobilyackogo v stanovlennya i rozvitok pedagogiki vishoyi shkoli*. Available at: [ps.stateuniversity.ks.ua/file/issue\\_74/part\\_1/9.pdf](https://ps.stateuniversity.ks.ua/file/issue_74/part_1/9.pdf) [Accessed: 23.03.2019].
5. *Pro zatverdzhennya Pravil roboti arhivnih ustanov Ukrayini : nakaz Ministerstva yusticiyi Ukrayini vid 08.04.2013 № 656/5*. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0584-13> [Accessed: 23.03.2019].
6. Pesockij Yu. S. (2016). Kto dolzhen upravlyat obrazovatelnoj programmoj vuza? (postanovka problemy). *Sovremennye problemy nauki i obrazovaniya*, 5. Available at: <https://www.science-education.ru/ru/article/view?id=25154> [Accessed: 23.03.2019].
7. Stebleckij A. L. (2017). Rozvitok naukovo-pedagogichnoyi spilnosti vishogo navchalnogo zakladu. *Pedagogichna osvita: Teoriya i praktika*, 28, pp. 73—78.
8. Slobodyanik M. S., Politova O. A. (2012). *Ukrayinske dokumentoznavstvo (1991—2011) : nauk.-dopom. bibliogr. pokazhch*. Kyiv.
9. Horunzhij M. (2019). *Naukovo-pedagogichna shkola yak osnova intelektualnogo potencialu universitetskogo zakladu*. Available at: [https://uned.kneu.edu.ua/?page\\_id=303](https://uned.kneu.edu.ua/?page_id=303) [Accessed: 23.03.2019].

Надійшла до редакції 25 листопада 2019 року



## ІНФОРМАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ

УДК 004.774:316.77(045)

DOI: 10.36273/2076-9555.2020.1(282).28-34

**Георгій Асєєв,**

доктор технічних наук, професор,  
завідувач кафедри інформаційних технологій ХДАК,  
e-mail: [gaseyev@ic.ac.kharkov.ua](mailto:gaseyev@ic.ac.kharkov.ua)

### **Особливості документів, що функціонують в інфокомунікаціях**

У статті розглянуто статичні, динамічні й віртуальні вебсайти в мережах інфокомунікацій. Проаналізовано переваги й недоліки кожного з ресурсів, продемонстровано особливості їхньої роботи. Зокрема, статичні вебсайти — це сукупність стандартних документів, новинні видання, сайти бібліотек, архівів, соціальні мережі, сайти знайомств, розваг, пошукові системи тощо; динамічні дають змогу швидко й легко знаходити потрібні дані на ресурсах із великим обсягом інформації; упорядковувати вміст сайта й переміщатися ним у зручний спосіб. Прикладом таких додатків є внутрішні мережі компаній — Microsoft MSDN та Amazon.com; віртуальний сайт створено для функціонування віртуальних документів, що існують лише під час виконання процесу. Цей ресурс репрезентує дані статичного документа, для якого немає вихідного файлу. До таких сайтів, наприклад, належать віртуальні музеї, система електронного документообігу OpenERP, віртуальна АТС "Розумний номер", інтерактивний SD-додаток "Віртуальна Долина гейзерів", а також віртуальна валюта.